

บทที่ 4

วิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายที่มีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 ที่มาจากการจัดทำปฏิทินหมายจับ

การแสวงหาความร่วมมือจากประชาชนของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในรูปแบบต่างๆ ต้องคำนึงถึงสาระสำคัญที่มีผลกระทบต่อ สิทธิและเสรีภาพของประชาชนเป็นสำคัญ การกระทำของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เพียงมุ่งหวังเฉพาะแต่ผลสำเร็จของผลงานด้านการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมเพียงอย่างเดียวโดยคิดเพียงเพื่อจับผู้ต้องหาตามหมายจับมาลงโทษตามกระบวนการยุติธรรมไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง ตลอดจนความเป็นอยู่ส่วนตัว ย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 ได้บัญญัติคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพไว้ในหมวด 3 มาตรา 35

การนำรูปผู้ต้องหาตามหมายจับ ไปจัดทำเป็นปฏิทินเพื่อเผยแพร่ต่อสาธารณชนโดยมีจุดประสงค์เพียงเพื่อเน้นการแสวงหาความร่วมมือจากประชาชน ด้านการข่าวด้วยความรวดเร็ว สร้างจุดโฆษณา การนำเสนอเป็นรูปแบบปฏิทิน มีรางวัลนำจับเป็นสิ่งล่อใจชวนให้ประชาชนสนใจติดตาม เป็นผลให้ผู้ต้องหาตามปฏิทินหมายจับได้รับผลกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคล หรือกระทบต่อบุคคลใน ครอบครัวความเป็นอยู่ ตลอดจนรวมถึงความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ชีวิตในสังคม

การจัดทำปฏิทินหมายจับเน้นการนำเสนอรายละเอียดขั้นตอนของการประกบหมายจับแบบเจาะลึก เน้นการเปิดเผยโฉมหน้าของผู้กระทำผิดให้สาธารณชนได้รับรู้ให้มากที่สุด ใช้ภาษาคำพูดในการนำเสนอที่เป็นการประจานผู้ต้องหา เช่น ปฏิทินโจร ชวนให้ติดตามและได้เสนอรางวัลนำจับไว้ด้านหน้า หนังสือพิมพ์และสื่อมวลชนแขนงต่างๆ เช่นวิทยุ โทรทัศน์ ได้นำเสนอข่าวมีการพาดหัวข่าวด้วยถ้อยคำที่รุนแรงในบางครั้งเป็นการสร้างอารมณ์สาธารณะ ขึ้นจนผู้ต้องหาที่มีภาพในปฏิทินหมายจับต้องตกเป็น “จำเลยของสังคม” และถูกตราหน้าก่อนที่จะมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่าบุคคลที่เป็นผู้ต้องหาตามปฏิทินหมายจับได้กระทำความผิด

กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 ในหมวด 3 มาตรา 35 วรรคสอง ที่มีผลใช้บังคับบัญญัติว่าในการกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความหรือภาพไม่ว่าด้วยวิธีใดไป

ยังสาธารณชนอันเป็นการละเมิดหรือกระทบถึงสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัว จะกระทำมิได้ เว้นแต่กรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนห้ามเผยแพร่ภาพ หรือเรื่องราวใดๆ อันก่อให้เกิดความเสียหาย แต่ในบางครั้งก็ยังมีกรกระทำที่ละเมิดต่อบทบัญญัติ แห่งกฎหมายเกิดขึ้น

การที่กฎหมายให้อำนาจหน้าที่เจ้าหน้าที่ตำรวจในการค้นหาตัวผู้กระทำความผิดและนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษและกฎหมายได้มีการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนโดยใช้ ทฤษฎี 2 ทฤษฎีด้วยกันคือ

1. ทฤษฎีในการรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง โดยเน้นการปราบปรามอาชญากรรม (crime control)
2. ทฤษฎีในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน (due process)

วิเคราะห์ ทฤษฎีในการรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองโดยเน้นการปราบปรามอาชญากรรม (crime control)

การป้องกันปราบปรามอาชญากรรมเป็นอำนาจหน้าที่ที่มีกฎหมายบัญญัติ ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องปฏิบัติตาม กฎเกณฑ์ของกฎหมาย เพื่อไม่ให้ เกิดผลกระทบในการปฏิบัติหน้าที่ที่ทำให้เกิดการ ละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชน และเป็นการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ดังนี้

การให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม

รูปแบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเช่นนี้เสนอว่า การกำราบอาชญากรรม (repression of criminal conduct) เป็นหน้าที่อันสำคัญที่สุดของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ความล้มเหลวของการบังคับใช้กฎหมายเพื่อ ควบคุมอาชญากรรมทั้งหลายจะนำไปสู่ปัญหา ของความสงบเรียบร้อย (public order) ของสังคมและรวมถึงเสรีภาพของปัจเจกชนด้วย ถ้าสังคมขาดการเคารพกฎหมาย บุคคลที่ฝ่าฝืนกฎระเบียบของสังคมจะมีจำนวนมากขึ้นเช่นเดียวกับ บุคคลที่ตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรม การที่พลเมืองในสังคมจะมีเสรีภาพได้ระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาจึงต้อง มุ่งเน้นไปยังประสิทธิภาพในการกลั่นกรอง (screening) ตัดสินและลงโทษอย่างเหมาะสมแก่ผู้กระทำความผิด

ประสิทธิภาพดังกล่าวข้างต้น หมายถึง ความสามารถในการจับคนร้าย ตัดสินชี้ขาดในความผิดที่มีการ แจ้งต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นเจ้าพนักงานผู้บังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย เนื่องจากจำนวนอาชญากรรมมีจำนวนมากขึ้นในขณะที่ทรัพยากรที่ให้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจให้เป็นไปตามกฎหมายนั้นมีจำกัด จึงต้องมีการจัดการโดยมุ่งเน้นไปที่ความรวดเร็วและจบสิ้น (speed and

finality) ด้วยเหตุนี้จึงต้องดำเนินการให้ได้อัตราการจับกุม ปล่อยตัวผู้บริสุทธิ์ การตัดสินลงโทษ จำเลยที่สูงตามกระบวนการยุติธรรม ทั้งนี้โดยใช้กระบวนการที่ไม่เป็นทางการ ความผิดที่สงสัยจะมีการดำเนินการในเบื้องต้นตามการสืบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจในแต่ละขั้นตอน ตั้งแต่ขั้นจับกุม ไปถึงขั้น preliminary hearing, arraignment, courtroom trial จะเป็นกระบวนการในลักษณะงานประจำ โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจจะใช้ดุลพินิจในการพิจารณากันกรองว่าจะดำเนินคดีกับจำเลยในขั้นต่อไป มีข้อสังเกตว่ารูปแบบนี้จะมีการเจรจาต่อรอง (bargaining) ระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจ (state) กับผู้ถูกกล่าวหาในหลายจุด งานในชั้นศาลมีจำนวนน้อยเนื่องจากมักมีการเจรจาต่อรองข้อกล่าวหาและคดีสามารถจบลงโดยการรับสารภาพความผิดของจำเลย

การวินิจฉัยตัดสินชี้ขาดความผิด (decision making) ตามรูปแบบนี้จะทำโดยบุคคลในหลายระดับ ซึ่งทำให้มีการปิดคดีโดยบุคคลที่ไม่อยู่ในระดับที่เหมาะสมและเป็นการใช้ดุลพินิจที่แตกต่างหากจากกัน ทั้งยังดำเนินการโดยไม่เปิดเผยหรือไม่เป็นทางการอีกด้วย

การใช้ดุลพินิจในการปฏิบัติหน้าที่ จะเน้นการส่งเสริมประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมโดยมุ่งควบคุม ระวัง และปราบปรามอาชญากรรมเป็นหลัก โดยเชื่อว่าการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถจะควบคุมและปราบปรามอาชญากรรมหรือนำอาชญากรรมมาลงโทษตามกฎหมายนั้น ย่อมเป็นการกระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อยของสังคมและเสรีภาพของประชาชน ผู้สุจริตย่อมถูกคุกคามจากภัยอาชญากรรม ดังนั้นระบบการดำเนินคดีอาญาที่ให้ความสำคัญแก่แนวความคิดในการควบคุมอาชญากรรมเป็นหลักจึงมักจะ เน้นหนักไปในทางสร้างกฎเกณฑ์ต่าง ๆ อันเป็นการเอื้ออำนวยให้อำนาจแก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจในการที่จะดำเนิน การสืบสวนสอบสวนป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมให้เป็นไปโดยเด็ดขาดและรวดเร็ว โดยอาจจะไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้บริสุทธิ์มากนัก เช่นให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจในการสืบสวนสอบสวนเพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมอย่างมากเป็นเหตุให้การจับ การค้น หรือการยึดนั้นสามารถกระทำได้อย่างกว้างขวาง

วิเคราะห์ทฤษฎีในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน (due process)

การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน มุ่งที่การตรวจสอบและต่อต้านการใช้ อำนาจโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายโดยการจำกัดอำนาจของรัฐ เพราะรัฐย่อมต้องการให้มีประสิทธิภาพ ในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมให้ได้ผลมากที่สุดก็จะใช้อำนาจเกินสมควรได้เสมอ หากยึดถือแนวความคิดนี้เป็นหลักสำคัญแล้ว ระบบการดำเนินคดีอาญาจะมุ่งเน้นการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของผู้บริสุทธิ์มิให้ถูกละเมิดโดยไม่เป็นธรรมจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ กระบวนการยุติธรรมทุก ขั้นตอนจะถูกจำกัดและมีการถ่วงดุลย์โดยองค์กรอื่นที่มีใช้องค์กรของฝ่ายบริหาร เช่น การสืบสวน

สอบสวน การให้ประกัน รวมตลอด ถึงการรับฟังพยานหลักฐานก็จะต้องคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนยิ่งกว่าความสะดวกในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน

คำว่า “due process” หมายความว่า บรรดาผู้บัญญัติกฎหมายอาญา ผู้บังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายอาญา ผู้บังคับใช้กฎหมายอาญาจะต้องเคารพต่อกฎหมายด้วย รัฐจะไม่ยอมให้มีการฝ่าฝืนส่วนหนึ่งส่วนใดของกฎหมายเพื่อบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายส่วนอื่น ๆ ซึ่งหมายความว่าในการที่รัฐหรือเจ้าพนักงานของรัฐจะกระทำการใด ๆ นั้นต้องยึดถือกฎหมายเนื้อหาหรือกฎหมายสารบัญญัติ (substantive law) ของรัฐโดยเคร่งครัด

รูปแบบนี้มุ่งเน้นความรับผิดชอบในการค้นหาความจริง โดยมีเหตุผลว่าประชาชนอยู่ในฐานะที่เป็นผู้ถูกบังคับให้ต้องปฏิบัติตามในขณะที่เจ้าหน้าที่ตำรวจมีโอกาสจะใช้อำนาจโดยมิชอบสูงอาจใช้อำนาจตามอำเภอใจ ทั้งนี้เป็นไปตามสมมติฐานที่ว่าอำนาจของเจ้าหน้าที่ตำรวจมักจะใช้บิดเบือนอยู่เสมอ (power is always subject to abuse) บุคคลสมควรจะต้องถูกดำเนินคดีและจำกัดเสรีภาพก็ต่อเมื่อปรากฏข้อเท็จจริงที่น่าเชื่อถือเท่านั้น ดังนั้นจึงต้องมีการสร้างเครื่องป้องกันเพื่อให้เกิดความผิดพลาดน้อยที่สุด วิธีที่ดีที่สุดในการรักษาความผิดหรือบริสุทธิ์คือการตรวจสอบพยานหลักฐานโดยผ่านกระบวนการพิสูจน์ต่อสู้หักล้างกัน (adversarial proceeding) ดังนั้น รูปแบบนี้จึงตั้งอยู่บนสมมติฐานที่ว่าบุคคลเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะมีการพิสูจน์ความผิด (persons are innocent until proved guilty) เพื่อยืนยันความผิดของผู้ถูกกล่าวหา

ความผิดตามกฎหมายนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจต้องพิสูจน์ความผิดตามกระบวนการพิจารณาความที่กฎหมายกำหนด และต้องกระทำโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจที่กฎหมายให้อำนาจเท่านั้นจึงมีอำนาจกระทำได้ทั้งต้องกระทำภายใต้ข้อจำกัดเกี่ยวกับกฎข้อบังคับตามกฎหมาย โดยระมัดระวังผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นสำคัญ การบังคับให้เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องกระทำตามหน้าที่จัดการตามหมายจับดังกล่าวทำหน้าที่เพื่อนำคนผิดมาลงโทษทางอาญาคู่ครองพลเมืองและสังคมให้เกิดความสงบสุข ความเป็นไปได้ที่อาจมีคนที่กระทำผิดจริงส่วนหนึ่งไม่ ถูกนำมาลงโทษทางกระบวนการยุติธรรมยังลอยนวลอยู่ในสังคมแต่การใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ตำรวจต้องไม่ไปกระทบต่อสิทธิเสรีภาพที่ ทำให้มีผู้บริสุทธิ์หรือบุคคลในครอบครัวของผู้ต้องหาต้องกระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพในสังคม

รูปแบบทั้งสองจะมีความแตกต่างกันในเรื่องแนวทางกา รัจัดระบบการดำเนินคดีอาญากล่าวคือ การให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม (crime control model) จะเน้นประสิทธิภาพของการปราบปรามอาชญากรรมเป็นสำคัญ ส่วนการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพประชาชน (due process model) นั้น มุ่งเน้นที่ความชอบด้วยกฎหมายของการ ดำเนินการ

ตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ทั้งนี้เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนจากการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยมีขอบ แต่ทั้งสองรูปแบบก็มีเป้าหมายสุดท้ายเดียวกัน คือต่างมุ่งอำนวยความสะดวกยุติธรรมแก่สังคมโดยรวม และเพื่อความสงบเรียบร้อยของสังคม เหตุที่รูปแบบของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทั้งสองแบบดังกล่าวมีความแตกต่างกันนั้นเป็นผลมาจากการซึ่งนำหน้าระหว่างการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของปัจเจกชนกับความปลอดภัยของสังคมโดย crime control model นั้นให้ความสำคัญกับการควบคุมอาชญากรรมเป็นสำคัญ ดังนั้นประสิทธิภาพในการควบคุมอาชญากรรมจึงเป็นปัจจัยหลักของรูปแบบนี้ ในขณะที่รูปแบบ due process model นั้นมุ่งเน้นการรักษาสิทธิเสรีภาพของประชาชนจึงสร้างกลไกทางกฎหมายเพื่อป้องกันความผิดพลาดของการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

วิเคราะห์หลักการให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนในการใช้ดุลพินิจในการจัดการตามหมายจับ

จากการพิจารณาเปรียบเทียบความแตกต่างในเรื่องเป้าหมายหรือคุณค่าของรูปแบบของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทั้งสองรูปแบบดังกล่าวมาข้างต้นแล้วนั้น แสดงให้เห็นว่า เป้าหมายหรือคุณค่าของทั้งสองรูปแบบคือการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนและประสิทธิภาพในการควบคุมอาชญากรรมเป็นสิ่งที่สำคัญที่ไม่อาจจะละเลยสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ กล่าวคือ crime control model นั้นจะให้อำนาจในการดำเนินคดีอาญาแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งเป็นพนักงานของรัฐในลักษณะที่เป็นดุลพินิจเด็ดขาด แยกต่างหากจากกันในแต่ละขั้นตอนส่วน due process model นั้นจะให้มีการตรวจสอบกันระหว่างองค์กรต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา นอกจากนั้นยังกำหนดหลักเกณฑ์ในการใช้มาตรการบังคับทางอาญาของเจ้าหน้าที่ตำรวจอีกด้วย การจัดระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาจึงต้องคำนึงถึงสองสิ่งนี้ เนื่องจากโดยทั่วไปประชาชนย่อมมีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการทางกฎหมาย (legal process) แม้ว่าพลเมืองส่วนใหญ่จะไม่เคยรับรู้รูปแบบของการปฏิบัติการตามหมายของเจ้าหน้าที่ตำรวจมาก่อน แต่เขาก็ย่อมคาดหวังถึงระบบการอำนวยความสะดวกยุติธรรมที่มีคุณภาพซึ่งจะก่อให้เกิดความร่วมมือของประชาชนต่อการทำหน้าที่ของตำรวจในการป้องกันอาชญากรรมด้วยความเต็มใจที่จะปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม แต่หากพลเมืองไม่มีความเชื่อมั่นในระบบการอำนวยความสะดวกยุติธรรมของสังคม เช่น เชื่อว่าอาจมีการให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจนั้นอาจไม่ได้รับการยอมรับจากคนในสังคมใช้ความรุนแรง โหดร้าย หรือบุคคลที่กระทำความผิดฝ่าฝืนกฎระเบียบของสังคมอาจจะไม่ได้รับการลงโทษอย่างเป็นธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจแล้ว ระบบการอำนวยความสะดวกยุติธรรมก็จะถูกทำลายลงโดยการกระทำของพลเมืองในสังคมนั้นเอง ความสงบเรียบร้อยของสังคม

และเสรีภาพของปัจเจกชนก็ย่อมไม่อาจมีได้ ขณะเดียวกันเสรีภาพส่วนบุคคล (personal freedom) ก็ไม่อาจดำรงคงอยู่ได้หากปราศจากความปลอดภัยมั่นคงในสังคมหรือความสงบเรียบร้อยในประชาคม เสรีภาพย่อมไม่มีความหมายสำหรับปัจเจกชนหากเขาต้องถูกคุกคามต่อชีวิตและทรัพย์สินและความเป็นอยู่ในครอบครัวได้รับผลกระทบต่อการกระทำของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ดังนั้นในทุกสังคมจึงจำเป็นต้องมีเครื่องมือที่จะป้องกันให้สังคมนั้นพ้นจากการคุกคามในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 ในหมวด 3 มีสาระสำคัญในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนการจับกุม ตรวจค้น หรือการกล่าวโทษข่าวหรือแพร่ภาพที่มีผลกระทบต่อชื่อเสียงของบุคคล ครอบครัวย่อมทำไม่ได้ การควบคุมบุคคลซึ่งกระทำการอันฝ่าฝืนกฎหมายหรือกฎระเบียบของสังคมนั้น ต้องใช้อำนาจได้ใช้อย่างเหมาะสมอำนาจนั้น ก็จะเป็นเครื่องมือในการปกป้องคุ้มครองเสรีภาพของปัจเจกชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การนำอำนาจที่กฎหมายกำหนดไปใช้ในทางที่ผิดทำให้การใช้ดุลพินิจของตำรวจเป็นไปอย่างไม่เหมาะสมได้ และหากอำนาจนั้นได้ถูกใช้ไปโดยมิชอบแล้วย่อมเป็นอันตรายร้ายแรงต่อพลเมืองในสังคมนั้นอย่างยิ่ง หลักการสำคัญของระบบการดำเนินคดีอาญา (the criminal process) จึงได้แก่การรักษาความสมดุลระหว่างเสรีภาพของปัจเจกชนกับความปลอดภัยของสังคม (keeping the balance between freedom and security)

การให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ซึ่งบังคับกฎหมายของรัฐในแต่ละเรื่องนี้ จะมากน้อยเพียงใดจะต้องพิจารณาโดยการชั่งน้ำหนักระหว่างการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนกับประสิทธิภาพในการปราบปรามอาชญากรรมเพื่อคุณภาพที่เหมาะสม กล่าวโดยเฉพาะคือการให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจในการจัดการตามหมายจับนั้นต้องมีกฎหมายกำหนดความชัดเจนในการปฏิบัติเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญ ในเรื่องสิทธิเสรีภาพตามที่กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 ในหมวด 3 รับรองไว้จะต้องคำนึงถึงประสิทธิภาพในการควบคุมอาชญากรรมอันเป็นเป้าหมายหลักของ crime control model ประกอบกับต้องคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนอันเป็นเป้าหมายหลักของ due process model เพื่อให้การจัดการตามหมายของเจ้าหน้าที่ตำรวจนั้นไม่เป็นอุปสรรคต่อการควบคุมอาชญากรรมและไม่เป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชนเกินสมควร

วิเคราะห์ถึงปัญหาและอุปสรรคในการใช้ดุลพินิจในการจัด การตามหมายจับของ เจ้าหน้าที่ตำรวจ

ศาลเป็นองค์กรเดียวเท่านั้นที่มีอำนาจในการออกหมายจับทำให้ประชาชนได้รับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพมากยิ่งขึ้น เพราะเป็นการตรวจสอบการใช้อำนาจของฝ่ายบริหารหรือตำรวจในการใช้อำนาจรัฐ เมื่อมีการออกหมายจับโดยให้เจ้าหน้าที่ตำรวจและเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้จัดการตามหมายจับ ผู้ต้องหาตามหมายจับจะต้องเสียสิทธิในการได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 ในหมวด 3

องค์กรในการออกหมายจับ

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 57 (3) ได้บัญญัติให้ศาล และพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่เป็นผู้มีอำนาจในการออกหมายจับ ต่อมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาตรา 238 ได้บัญญัติให้ศาลเป็นองค์กรเดียวที่มีอำนาจออกหมายจับถือเป็นการเปลี่ยนแปลงการใช้อำนาจรัฐจากเดิมเท่ากับเป็นการยกเลิกอำนาจออกหมายขององค์กรฝ่ายบริหาร และมอบอำนาจให้ฝ่ายตุลาการเป็นผู้ใช้อำนาจฝ่ายเดียว เช่นเดียวกับ ต่างประเทศ เช่นในประเทศญี่ปุ่น แม้จะไม่มีกำหนดไว้ชัดเจนในกฎหมายรัฐธรรมนูญว่าศาลเป็นองค์กรเดียวในการออกหมายจับเพียงแต่บัญญัติไว้ในมาตรา 35 ว่าบุคคลใดก็ตามหากไม่มีหมายซึ่งออกโดยเหตุอันชอบธรรมและระบุดังถึงสถานที่ที่จะตรวจค้นและสิ่งของที่อายัด สิทธิที่จะไม่ให้เข้าไปในเคหสถานไม่ให้ถูกตรวจค้นและอายัดเอกสารและสิ่งของในการครอบครองย่อมไม่ถูกละเมิด เว้นแต่กรณีตามมาตรา 33 และวรรคสอง บัญญัติว่าการตรวจจับและอายัดจะดำเนินการโดยหมายแต่ละประเภทซึ่งออกโดยเจ้าพนักงานกระบวนการยุติธรรมที่มีอำนาจ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศญี่ปุ่น มาตรา 99-127 ซึ่งสรุปได้ว่า การจับนั้นเจ้าพนักงานไม่สามารถจับหรือยึดสิ่งของใดๆ โดยไม่มีหมายจากศาลเว้นแต่ในสถานที่นั้นๆ มีการจับกุมผู้ต้องสงสัยโดยตำรวจหรือพนักงานอัยการและสามารถทำการจับและยึดสิ่งของ ณ สถานที่ที่ทำการจับกุมนั้นได้เป็นต้น ส่วนในประเทศสหรัฐอเมริกา รัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขเพิ่มเติมที่ 4 บัญญัติไว้ว่า “สิทธิของบุคคลที่จะได้รับความปลอดภัยมั่นคงในร่างกาย เคหสถาน เอกสาร และวัตถุสิ่งของต่อการค้นและการยึดและการจับที่ไม่มีเหตุผลอันสมควร (unreasonable search and seizures) จะถูกล่วงละเมิดมิได้และห้ามมิให้มีการออกหมายเว้นแต่จะมีเหตุอันควรสงสัย ซึ่งได้มาโดยการสาบานหรือปฏิญาณตน และหมายนั้นจะต้องระบุเฉพาะเจาะจงถึงสถานที่ซึ่งจะถูกค้นตัวบุคคลที่จะถูกจับและสิ่งของที่จะถูกยึด”

ปัญหาการใช้ดุลยพินิจ องเจ้าหน้าที่ตำรวจในการจัดการตามหมายจับตามหลักสิทธิมนุษยชน

แนวความคิดของหลักสิทธิมนุษยชนที่มาจากแนวความคิดของการจำกัดการใช้อำนาจของผู้ปกครอง ด้วยการยกสิทธิของบุคคล ลื่นต่อผู้และกำหนดว่าสิทธิต่าง ๆ ที่บุคคลจะต้องได้รับจากรัฐในฐานะที่เป็นมนุษย์ว่ามีอยู่อย่างไร (ส่วนใหญ่เป็นสิทธิตามธรรมชาติ) สิทธิมนุษยชนเป็นผลมาจากแนวคิดทางปรัชญาที่เกิดขึ้นในสมัยยุคแห่งการฟื้นฟู ภายหลังจากการผ่านยุคการครอบงำทางศาสนา จุดเริ่มต้นแห่งยุคสิทธิมนุษยชนคือ การปฏิวัติฝรั่งเศสในปี ค.ศ.1789 เริ่มแนวคิดการต่อต้านผู้ปกครองรัฐ โดยปกป้องประชาชนจากการกดขี่ข่มเหงจากผู้ปกครองรัฐ แนวคิดสิทธิมนุษยชนจึงเป็นเสมือนหลักที่ต้องยึดถือเพื่อการอยู่ร่วมกันเพื่อความสงบสุขของคนในสังคม หลักความเสมอภาคเป็นหลักหนึ่งของหลักสิทธิมนุษยชน ดังที่ปรากฏใน the declaration of the rights of man and citizen 1789 และรัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษรของประเทศต่างๆ

Jean Rivero ได้เสนอให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างสิทธิมนุษยชนกับสิทธิเสรีภาพตามกฎหมายฝ่ายบ้านเมืองที่ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรสองประการ คือ

1. สิทธิเสรีภาพตามกฎหมายฝ่ายบ้านเมืองที่ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรและสิทธิมนุษยชนไม่ได้อยู่บนแบบแผนเดียวกัน สิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิตามธรรมชาติที่ฝ่ายบ้านเมืองไม่ได้ให้ความสำคัญเท่าไร ถึงแม้จะมีการยอมรับหลักการดังกล่าวอยู่บ้างก็เลือกรับแต่หลักการที่สำคัญๆ เท่านั้นมาบัญญัติเป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษร

2. สิทธิเสรีภาพตามกฎหมายฝ่ายบ้านเมืองที่ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรและสิทธิมนุษยชนไม่ได้มีเนื้อหาอย่างเดียวกันทั้งหมด กล่าวคือสิทธิเสรีภาพตามกฎหมายฝ่ายบ้านเมืองที่เป็นลายลักษณ์อักษรนั้นเป็นสิทธิมนุษยชนโดยสภาพแต่ไม่ใช่สิทธิมนุษยชนทุกชนิดจะเป็นสิทธิเสรีภาพตามกฎหมายฝ่ายบ้านเมือง

หลักความเสมอภาคได้รับอิทธิพล ส่วนหนึ่งมาจากหลักสิทธิมนุษยชน ได้ปรากฏอยู่ในกฎหมายมหาชนที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับเอกชน เพื่อจำกัดการใช้อำนาจรัฐ เช่น ความเสมอภาคที่รัฐธรรมนูญรับรองหรือหลักความเสมอภาคในกฎหมายปกครองและในกฎหมายเอกชนที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างเอกชนด้วยกัน เพื่อความเท่าเทียมกันของเอกชน ได้แก่ ความเสมอภาคในการเข้าทำสัญญา สิทธิเสรีภาพทั้งหมด รวมทั้งหลักความเสมอภาคที่ปรากฏทั้งในกฎหมายมหาชนและกฎหมายเอกชน รวมเรียกว่า *libertes publiques* หมายถึง กลุ่มสิทธิเสรีภาพที่บัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษรของบ้านเมือง หรือสิทธิเสรีภาพตามกฎหมายลายลักษณ์อักษร ไม่ว่าจะปรากฏในกฎหมายแพ่ง กฎหมายปกครอง หรือกฎหมายอื่นๆ ที่ได้รับการบัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษร

หลักความเสมอภาคที่มีที่มาจากอิทธิพลของศาสนาคริสต์ สำนักกฎหมายธรรมชาติหลัก ปัจเจกชนนิยม หลักสิทธิมนุษยชน มีวิวัฒนาการมาโดยตลอด ตั้งแต่ยุคกรีกโบราณจนถึงปัจจุบัน โดยหลักความเสมอภาคในกฎหมายมหาชนที่ถือเป็นต้นแบบ ปรากฏในรัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษรของสหรัฐอเมริกา ซึ่งต่อมาเมื่ออิทธิพลต่อการบัญญัติรับรองหลักความเสมอภาค ในรัฐธรรมนูญของประเทศต่าง ๆ รวมทั้งได้ขยายไปถึงองค์การระหว่างประเทศด้วย ตัวอย่างเช่น มนุษย์ทุกคนเกิดมาเท่าเทียมกัน หรือ “all men are created equal” ในคำประกาศอิสรภาพแห่งสหรัฐอเมริกา ค.ศ.1787 (the American declaration of independence 1787) คำประกาศสิทธิมนุษยชนและพลเมือง ค.ศ.1789 มาตรา 1 และมาตรา 6 รัฐธรรมนูญเยอรมัน ค.ศ.1949 มาตรา 3 ปฏิญญาสากลว่าด้วยเรื่องสิทธิมนุษยชน ข้อ 1, 2, 7, 10, 16 และ 21 ทศวรรษระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ 2(1), (2), (3) และข้อ 26 ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิในการพัฒนา ข้อ 6(1), (2), (3) เป็นต้น

หลักแห่งความเสมอภาค

หลักแห่งความเสมอภาค หรือสิทธิของประชาชนที่จะได้รับการปฏิบัติ จากรัฐอย่างเท่าเทียมนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พศ.2550 ได้บัญญัติรับรองไว้ในมาตรา 5 “ประชาชนชาวไทยไม่ว่าแห่งกำเนิด เพศ หรือศาสนาใด ย่อมอยู่ในความคุ้มครองแห่งรัฐธรรมนูญนี้เสมอกัน ” และในมาตรา 30 “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย เท่าเทียมกัน” ภายใต้หลักแห่งความเสมอภาค ฝ่ายปกครองต้องปฏิบัติต่อบุคคลที่เหมือนกันในสาระสำคัญอย่างเดียวกัน และปฏิบัติต่อบุคคลที่แตกต่างกันในสาระสำคัญแตกต่างกันออกไปตามลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล การปฏิบัติต่อบุคคลที่เหมือนกันในสาระสำคัญแตกต่างกันก็ดี การปฏิบัติต่อบุคคลที่แตกต่างกันในสาระสำคัญอย่างเดียวกันก็ดีย่อมขัดต่อหลักแห่งความเสมอภาค

หลักแห่งความเสมอภาคไม่ได้บังคับให้ฝ่ายปกครองต้องปฏิบัติต่อบุคคลทุกคนอย่างเดียวกัน ตรงกันข้ามกลับบังคับให้ต้องปฏิบัติต่อบุคคลที่แตกต่างกันในสาระสำคัญแตกต่างกันออกไปตามลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล เฉพาะแต่บุคคลที่เหมือนกันในสาระสำคัญเท่านั้นที่ฝ่ายปกครองต้องปฏิบัติอย่างเดียวกัน ในทางปฏิบัติก็มีการแบ่งแยกบุคคลออกเป็นประเภทต่างๆ และปฏิบัติต่อบุคคลประเภทเดียวกันเหมือนกัน และปฏิบัติต่อบุคคลต่างประเภทกันแตกต่างกันออกไป ดังนั้น การเลือกปฏิบัติอาจกระทำได้ หากอยู่ภายใต้เงื่อนไข ดังต่อไปนี้

1. การเลือกปฏิบัติต่อบุคคลมีความมุ่งหมายที่ชอบธรรม เช่น เพื่อประโยชน์สาธารณะ หรือประโยชน์ของมหาชน ซึ่งกฎหมายกำหนดไว้เป็นที่ตั้ง
2. การเลือกปฏิบัติต่อบุคคลต้องเป็นมาตรการที่สามารถดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ชอบธรรมได้จริงในทางปฏิบัติ

3. การเลือกปฏิบัติต่อบุคคลต้องเป็นมาตรการที่จำเป็นให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ชอบธรรม นั้น หากการเลือกปฏิบัติเป็นไปตามหลักเกณฑ์ข้างต้นย่อมเป็นการเลือกปฏิบัติที่เป็นธรรมสามารถกระทำได้อย่างไรก็ดี แม้การเลือกปฏิบัติจะสามารถกระทำได้แต่การกระทำเช่นนั้นก็จะต้องมีเหตุผลที่หนักแน่นควรค่าแก่การรับฟังด้วย มิฉะนั้นจะถือเป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม (unfair discrimination) หรือที่เรียกว่า “เลือกที่รักมักที่ชัง” (discrimination) ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 บัญญัติห้ามไว้ในมาตรา 30 วรรคสาม

ดังนั้น การใช้อำนาจของฝ่ายปกครองจะต้องเคารพและปฏิบัติตามหลักแห่งความเสมอภาคที่รัฐธรรมนูญรับรอง และหากการใช้อำนาจดังกล่าวขัดต่อหลักความเสมอภาคแล้ว ย่อมถูกตรวจสอบโดยองค์กรตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของศาลปกครองและผู้ตรวจการแผ่นดิน ตามบัญญัติไว้ในมาตรฐาน 223 และมาตรา 245 (2)

หลักความเป็นกลาง (principe d'impartialite)

หลักความเป็นกลางเกิดขึ้นจากความคิดพื้นฐานที่ว่า หากบุคคลมีอำนาจสั่งการในเรื่องที่ตนมีส่วนได้ส่วนเสียอยู่ บุคคลนั้นก็จะต้องเสียความเป็นกลางและจะไม่อาจสั่งการโดยปราศจากอคติในเรื่องนั้นๆ ได้ หลักความเป็นกลางห้ามมิให้ฝ่ายปกครองหรือกรรมการในคณะกรรมการใด ๆ ที่มีอาจพิจารณาทางปกครองพิจารณาและวินิจฉัยสั่งการหรือร่วมประชุมและลงมติในเรื่องใด ๆ ที่ตนมีส่วนได้ส่วนเสียอยู่ คำวินิจฉัยสั่งการซึ่งออกโดย เจ้าหน้าที่ที่มีส่วนได้เสียก็ดี มติที่ประชุมคณะกรรมการซึ่งกรรมการมีส่วนได้เสียได้เข้าร่วมประชุมและออกเสียงลงคะแนนด้วยก็ดี ย่อมไม่สมบูรณ์ในสายตาของกฎหมาย

วิเคราะห์ การใช้ดุลพินิจของฝ่ายปกครอง

การใช้ “ดุลพินิจของฝ่ายปกครอง” มีความสำคัญมาก เนื่องจากในสังคมยุคปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงมากยิ่งขึ้น ทำให้ฝ่ายนิติบัญญัติไม่อาจตรากฎหมายที่ให้อำนาจแก่ฝ่ายปกครองเข้าไปดำเนินการกับเอกชนได้อย่างแน่นอนจนชัดเจนได้ทุกกรณี ดังนั้นจึงต้องเปิดโอกาสให้ฝ่ายปกครองใช้ดุลพินิจในการใช้กฎหมายให้สอดคล้องกับข้อเท็จจริงในกรณีต่าง ๆ ในแต่ละกรณี เพื่อให้เกิดความยุติธรรมในกรณีเฉพาะรายนั้น ๆ ซึ่งจะช่วยให้กฎหมายของฝ่ายนิติบัญญัติมีความยืดหยุ่นและสามารถนำไปปรับใช้กับข้อเท็จจริงในกรณีที่ต่าง ๆ ได้ “ดุลพินิจของฝ่ายปกครอง” จึงเป็นการเปิดโอกาสให้ฝ่ายปกครองเลือกใช้อำนาจตามที่กฎหมายกำหนดบังคับกับข้อเท็จจริงอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะการใช้ดุลพินิจของฝ่ายปกครองต้องอยู่ภายใต้กรอบแห่งกฎหมาย ฝ่าย

ปกครองอาจใช้ดุลพินิจตามอำเภอใจแล้วไปกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน ดังนั้นจึงต้องมีการควบคุมตรวจสอบการใช้ดุลพินิจของฝ่ายปกครอง ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างหลักประกันในสิทธิเสรีภาพของประชาชนว่าจะไม่ได้รับการล่วงละเมิดโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายจากฝ่ายปกครอง

อำนาจที่กฎหมายให้แก่ฝ่ายปกครอง

ในทางทฤษฎี อำนาจที่กฎหมายให้แก่องค์กรของรัฐฝ่ายปกครองในอันที่จะออกคำสั่งทางปกครองนั้นแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ อำนาจผูกพัน (mandatory power) และอำนาจดุลพินิจ (discretionary power)

1. อำนาจผูกพัน

อำนาจผูกพัน (mandatory power) คือ อำนาจที่กฎหมายให้แก่ฝ่ายปกครอง โดยบัญญัติบังคับไว้ล่วงหน้าว่า เมื่อมีข้อเท็จจริงอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่ได้กำหนดไว้เกิดขึ้น ฝ่ายปกครองจะต้องใช้อำนาจ กระทำการตามเนื้อความที่กฎหมายกำหนดไว้ ฝ่ายปกครองต้องผูกพันภายใต้กรอบที่กฎหมายกำหนด หรืออีกนัยหนึ่งก็คือกฎหมายบังคับให้ฝ่ายปกครองกระทำการ หรืออาจเรียกว่าเป็นหน้าที่ตามกฎหมายของฝ่ายปกครองก็ได้ ตัวอย่างเช่น กฎหมายให้อำนาจฝ่ายปกครองรับจดทะเบียนสมรส โดยกำหนด คุณสมบัติของผู้จดทะเบียนสมรสไว้ หากผู้จดทะเบียนสมรสมีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ฝ่ายปกครองต้องรับจดทะเบียนสมรสแก่ผู้ร้องขอจะปฏิบัติเป็นอย่างอื่นไม่ได้หรือการออกใบอนุญาตขับขี่รถยนต์ หากผู้ขอมีใบอนุญาตขับขี่รถยนต์ได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดครบถ้วนแล้ว ฝ่ายปกครองจะต้องออกใบอนุญาตให้แก่ผู้ขอมีใบอนุญาตดังกล่าว การควบคุมการใช้อำนาจผูกพันของฝ่ายปกครองกระทำได้โดยการพิจารณาว่าฝ่ายปกครองได้ปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนดไว้หรือไม่ โดยองค์กรที่ทำหน้าที่ควบคุม ได้แก่ ผู้บังคับบัญชา องค์กรตุลาการ หรือองค์กรอื่นๆ ที่รัฐสร้างขึ้น

2. อำนาจดุลพินิจ

อำนาจดุลพินิจ (discretionary power) คือ อำนาจที่กฎหมายให้แก่ฝ่ายปกครองโดยเปิดช่องให้ฝ่ายปกครองสามารถเลือก กปฏิบัติและตัดสินใจได้ด้วยตนเอง ในความรับผิดชอบของตนเอง และภายในขอบเขตแห่งกฎหมายนี้ ฝ่ายปกครองอาจปฏิบัติและตัดสินใจได้ หลายทางเลือกซึ่งกำหนดโดยกฎหมาย ทุกทางเลือกจึงเป็นทางเลือกที่ชอบด้วยกฎหมาย การที่กฎหมายให้อำนาจดุลพินิจแก่ฝ่ายปกครองเพื่อลดความแข็งกระด้างของกฎหมายและเพื่อสร้างความยืดหยุ่นให้แก่ฝ่ายปกครองในการใช้อำนาจบังคับกับข้อเท็จจริงที่แตกต่างกันให้เหมาะสมแก่กรณีในลักษณะที่เป็นพลวัตกับสังคม สร้างความยุติธรรมให้เกิดขึ้นเฉพาะเรื่องเฉพาะราย เช่น ข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้ได้รับอนุญาตตั้งสถานบริการดำเนินกิจการสถานบริการที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยศีลธรรมอันดี

ของประชาชน พนักงานเจ้าหน้าที่ที่สามารถตัดสินใจได้อย่างอิสระว่าสมควรจะออกคำสั่ง หรือไม่ อย่างไร และในกรณีที่จะออกคำสั่งก็ยังมีอิสระในการตัดสินใจพักใช้ใบอนุญาตหรือสั่งเพิกถอนใบอนุญาต อย่างไรก็ตาม การใช้ดุลพินิจของฝ่ายปกครองต้องเป็นดุลพินิจตามที่กฎหมายกำหนดไว้ หากไม่ใช่หรือไม่เลือกใช้ดุลพินิจโดยชอบด้วยกฎหมาย ศาลจะเป็นผู้ควบคุมตรวจสอบการใช้ดุลพินิจดังกล่าวเพราะศาลจะควบคุมตรวจสอบเฉพาะการความชอบด้วยกฎหมายของการใช้อำนาจของฝ่ายปกครอง แต่ศาลจะไม่ลงไปตรวจสอบว่าการใช้ดุลพินิจของฝ่ายปกครองนั้นความเหมาะสมหรือไม่เนื่องจากขัดต่อหลักการแบ่งแยกการใช้อำนาจ

อย่างไรก็ตาม กฎหมายที่ให้อำนาจแก่ฝ่ายปกครองในการที่ออกคำสั่งนั้นมักจะเป็นอำนาจที่ประกอบไปด้วยอำนาจ จผูกพันและอำนาจดุลพินิจผสมกันไป ในกรณีดังกล่าวกฎหมายจะบัญญัติว่าเมื่อปรากฏข้อเท็จจริงอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้น ฝ่ายปกครองต้องมีหน้าที่ในการออกคำสั่งในเรื่องนั้น แต่ก็ยังมีอิสระในการตัดสินใจว่าจะออกคำสั่งอย่างไรในบรรดาคำสั่งหลายๆ คำสั่งที่กฎหมายให้อำนาจไว้

การที่ฝ่ายปกครองซึ่งมี “อำนาจรัฐ” และเป็นองค์กรหลักในการจัดทำบริการสาธารณะอาจใช้อำนาจของตนไปกระทำการบางอย่างที่มีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไม่ว่าโดยเจตนาหรือไม่เจตนา จึงต้องมีการสร้างระบบการควบคุมการใช้ อำนาจของฝ่ายปกครองขึ้นมาเพื่อตรวจสอบบรรดาการกระทำต่างๆ ของฝ่ายปกครองที่อาจกระทำไปโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายและแก้ไขบรรเทาความเสียหายอันเกิดจากการกระทำของฝ่ายปกครอง การควบคุมฝ่ายปกครองซึ่งเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนจากการกระทำของฝ่ายปกครอง

ระบบการควบคุมการใช้อำนาจรัฐ ต้องเหมาะสมกับสภาพกิจกรรมของรัฐที่ถูกควบคุม และต้องมั่นใจว่าระบบควบคุมการใช้อำนาจนั้นต้องสร้างคุณภาพของความจำเป็นในการใช้อำนาจรัฐเพื่อประโยชน์ส่วนรวมกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน

การควบคุมการใช้อำนาจที่เห็นแก่สิทธิของเอกชนจนเจ้าหน้าที่ทำอะไรเพื่อสาธารณะไม่ได้เลย เป็นระบบที่ ล้มเหลวพอ ๆ กับการปล่อยให้เจ้าหน้าที่ใช้อำนาจเพื่อประโยชน์สาธารณะตามอำเภอใจทำให้ประชาชนขาดสิทธิเสรีภาพ การควบคุมการใช้อำนาจรัฐให้เกิดความสมดุลระหว่างการใช้อำนาจเพื่อประโยชน์ส่วนรวมกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนนิยมใช้ในประเทศที่พัฒนาแล้ว

วิเคราะห์ปัญหาการใช้กฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ

สิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน การให้ประชาชนมีสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจต่าง ๆ ของรัฐ ซึ่งรวมไปถึงการบริหารงานในด้านต่าง ๆ ของรัฐด้วย และนอกจากนี้การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการยังมีผลเป็นการสร้างกระบวนการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐโดยประชาชนได้อีกด้วย เพราะเมื่อประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการได้ง่าย ประชาชนก็จะทราบถึงกระบวนการตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมทางปกครองได้ง่าย ซึ่งก็จะส่งผลทำให้ฝ่ายปกครองระมัดระวังในการใช้อำนาจของตนมากขึ้น

ข้อมูลข่าวสารของทางราชการ ได้แก่ ข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของรัฐหรือข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเอกชน

ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ได้แก่ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของบุคคล เช่น การศึกษา สถานะการเงิน ประวัติสุขภาพ ประวัติอาชญากรรมหรือประวัติการทำงาน บรรดาที่มีชื่อของผู้ นั้นหรือมีเลขหมาย รหัส หรือสิ่งบอกลักษณะอื่นที่ทำให้รู้ตัวผู้นั้นได้ เช่น ลายพิมพ์นิ้วมือ แผ่นบันทึกลักษณะเสียงของคนหรือรูปถ่าย และให้หมายความรวมถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของผู้ที่ถึงแก่กรรมแล้วด้วย

ประวัติอาชญากรรมเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล (คำวินิจฉัย ที่ สค.1/2541, สค.1/2542, สค.8/2542) การเปิดเผยข้อมูล ส่วนบุคคลจะ กระทำได้ต้องได้รับความยินยอมจาก เจ้าของข้อมูล (มาตรา 24) หรือจะเปิดเผยได้ตามที่มีกฎหมายบัญญัติ (มาตรา 24 (1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) (8) (9)) กฎหมาย กำหนดมาตรการทางกฎหมายไว้ชัดเจน เพื่อให้ประชาชนได้เข้าถึงข้อมูลข่าวสารของรัฐบาล เพื่อ ได้รับรู้การปฏิบัติงานของราชการ เพื่อตรวจสอบการทำหน้าที่ของผู้ใช้อำนาจรัฐเพื่อความโปร่งใส และถ่วงดุลการใช้อำนาจของรัฐเพื่อให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นและใช้สิทธิทางการเมืองได้ถูกต้อง (นันทวัฒน์ บรมานันท์, 2552, หน้า 419)

ดังนั้น จากการเผยแพร่ภาพอาชญากรรมหรือเปิดเผยภาพหรือ รายชื่อผู้ต้องหาผู้ต้องสงสัย ในคดีอาชญากรรมทำให้บุคคลเสียชื่อเสียงได้รับความเสียหาย เนื่องจากบุคคลเหล่านั้นเป็นเพียงผู้ต้องสงสัยที่ยังไม่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม (ชังทอง โอภาสศิริวิทย์, 2547, หน้า 617) ถือเป็น การนำข้อมูลส่วนบุคคลไปเปิดเผยโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลตามมาตรา 35 แห่งรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550

การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารทางราชการยังได้คุ้มครองการเปิดเผยข้อมูล ส่วนบุคคลที่กระทบความปลอดภัย หรือรกล้ำความเป็นส่วนตัวหรือเกียรติยศ ชื่อเสียง ของเจ้าชองข้อมูลโดยการให้ปิดชื่อตำแหน่ง ของบุคคลเพื่อคุ้มครองความปลอดภัยของบุคคล (คำวินิจฉัยที่ สค.24/2542, สค.34/2542)

การจัดทำปฏิทินหมายจับของเจ้าชอง นำที่ตำรวจโดยการนำภาพผู้ต้องหา มาเผยแพร่สู่สาธารณชนทำให้เกิดผลกระทบต่อผู้ต้องหา เกียรติยศ ชื่อเสียงของครอบครัว ความเป็นอยู่ส่วนตัว ทำให้บุคคลดังกล่าวถูกคุกคามจากผู้ได้รับความเสียหาย หรือ ความต้องการเงินรางวัล นำจับในการแจ้งเบาะแส ของผู้ต้องหา ทั้งที่กฎหมายได้บัญญัติหลักการปฏิบัติการเปิดเผย ข้อมูลส่วนบุคคล ไว้ชัดเจน ผู้ที่ได้รับแจ้งหรือผู้ที่ทราบว่าการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการอาจจะกระทบถึงสิทธิเสรีภาพ หรือประโยชน์ได้เสียของตน มีสิทธิคัดค้านการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้นได้โดยทำเป็นหนังสือถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับผิดชอบว่าไม่ประสงค์ที่จะให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารดังกล่าว

ในกรณีที่มีการคัดค้าน เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับผิดชอบต้องพิจารณาคำคัดค้านและแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้คัดค้านทราบโดยไม่ชักช้า และในกรณีที่มีคำสั่งไม่รับฟังคำคัดค้านเจ้าหน้าที่ของรัฐจะเปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้นมิได้ จนกว่าจะล่วงพ้นกำหนดเวลาอุทธรณ์คือ 15 วันนับแต่วันที่เจ้าหน้าที่มีคำสั่งไม่รับฟังคำคัดค้าน และหากผู้คัดค้านอุทธรณ์ภายใน กำหนดเวลา เจ้าหน้าที่ก็ไม่สามารถเปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้นได้จนกว่าคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารจะได้วินิจฉัยว่าให้หรือไม่ให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้นได้

ปัญหาการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพประชาชนกับการรักษาความสงบเรียบร้อยของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

ในปัจจุบันมีการกล่าวอ้างถึงการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนอย่างแพร่หลาย โดยกล่าวอ้างบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญที่มีการบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิ และเสรีภาพของประชาชน และการควบคุมขอบเขตการใช้อำนาจรัฐ ซึ่งกระทำการโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ ไม่ให้ใช้อำนาจตามอำเภอใจ และเป็นการป้องกันและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน มิให้ถูกคุกคามจากการใช้อำนาจโดยมิชอบรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ หมวด 3 มาตรา 35 เรื่องสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย

อย่างไรก็ตาม ไม่ใช่ประชาชนหรือบุคคลใดจะมีสิทธิและเสรีภาพจนไร้ขอบเขต หรือไม่มีข้อจำกัด รัฐธรรมนูญได้วางหลักเกณฑ์ในการจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนไว้หลายประการ เช่น มาตรา 28 บัญญัติว่าบุคคลใช้สิทธิและเสรีภาพของตนเท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่นหรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน รัฐธรรมนูญจึงบัญญัติให้มีการ

จำกัดสิทธิเสรีภาพของปัจเจกบุคคลได้ในเฉพาะกรณีที่ต้องเลือกให้ความสำคัญต่อการคุ้มครองสิทธิ และเสรีภาพของคนส่วนรวมที่เป็นส่วนใหญ่ในสังคมยิ่งกว่าบุคคลใดเพียงบุคคลหนึ่งนั่นเอง

โดยกล่าวว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นฝ่ายเสียเปรียบฝ่ายรัฐเป็นอย่างมาก เนื่องจากฝ่ายรัฐมี อัยการซึ่งมีความรู้ความสามารถในระดับเดียวกับผู้พิพากษา และมีความพร้อมกว่าทนายความส่วน ใหญ่โดยทั่วไป อีกทั้งยังมีเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานอีกจึงมีความคิดที่จะหา แนวทางในการสร้างความสมดุลระหว่างการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการรักษาความสงบ เรียบร้อยของสังคมกับการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาต่อผลกระทบเรือสิทธิเสรีภาพตามรัฐ ธรรมนูญในหมวด 3 มาตรา 35 แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 เหตุผลที่ต้องทำความเข้าใจก่อน ว่าสิทธิเสรีภาพของประชาชนที่รัฐธรรมนูญประ สกจะคุ้มครองนั้น หมายถึง สิทธิเสรีภาพ ประชาชนโดยส่วนรวมในสังคม ไม่ใช่เพียงหมายถึงเฉพาะจะคุ้มครองแต่เพียงสิทธิของผู้ต้องหา หรือจำเลยเท่านั้น การกล่าวอ้างการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาว่าเป็นการคุ้มครองประชาชนจึงยังไม่ ถูกต้องนักการที่เจ้าหน้าที่ตำรวจกระทำกรณ เป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน โดย การเผยแพร่ภาพผู้ต้องหาตามหมายจับสู่สาธารณชนในรูปปฏิทินโดยอ้างเหตุผลในการป้องกัน ปรามปรามอาชญากรรมโดยหวังความร่วมมือของประชาชนในการดำเนินการตามหมายจับรัฐ ผลของการจับกุมผู้ต้องหาตามหมายจับของเจ้าหน้าที่ตำรวจเท่านั้น เป็นเพียงเพื่อผลของการปฏิบัติงาน มากกว่าที่จะมองผลกระทบของบุคคลในชื่อเสียงความเป็นอยู่ครอบครัว ผู้ที่ได้รับผลกระทบที่ไม่มี ส่วนเกี่ยวข้องกับกรกระทำผิดของผู้ต้องหาตามหมายจับ การทำมาหาได้ของบุคคลผู้ถูกผลกระทบ การดำเนินชีวิตของบุคคลใกล้ชิดและบุคคลในครอบครัว

เนื่องจากการใช้อำนาจรัฐโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจมีวัตถุประสงค์เป็นไปเพื่อการ รักษาความ มั่นคงความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ซึ่งอีกนัยหนึ่งเป็นการรักษาและคุ้มครอง สิทธิ และเสรีภาพของประชาชนโดยส่วนรวมให้เกิดความสงบเรียบร้อย การใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ ตำรวจในการรักษาความมั่นคงความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน จึงเป็นสิ่งเดียวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนส่วนรวม การสร้างความสมดุลระหว่างการใช้อำนาจ ของเจ้าหน้าที่ตำรวจกับการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาซึ่งเป็นปัจเจกบุคคลเพียงคนเดียวหรือกลุ่ม เดียว จึงเป็นการพยายามสร้างความสมดุลระหว่างการรักษาความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดี ของประชาชน โดยส่วนรวมที่รัฐธรรมนูญประสงค์จะคุ้มครองและให้ความสำคัญในลำดับที่ เหนือกว่ากับสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคล หรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งเพียงคนเดียวที่มีลำดับ ความสำคัญต่ำกว่า เช่น ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีข่มขืนฆ่า นอกจากนี้ได้ทำลายชีวิตและเสรีภาพของ ผู้เสียหายและครอบครัวแล้ว ยังทำลายความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน โดย ส่วนรวมอีกด้วย จึงเป็นการพยายามสร้างสมดุลในเรื่องที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติรับรองแล้วว่าความ

สงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของสังคม เป็นประโยชน์สุขของรัฐในลำดับที่เหนือกว่า และให้ความสำคัญยิ่งกว่าประโยชน์ของปัจเจกบุคคลเพียงคนเดียว การคุ้มครองสิทธิของประชาชนจากการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อป้องกันการใช้อำนาจตามอำเภอใจของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ยังคงเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็น ซึ่งสามารถกระทำได้โดยการสร้างระบบตรวจสอบ และถ่วงดุลการใช้อำนาจที่มีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันการใช้อำนาจตามอำเภอใจไว้หลักเกณฑ์เกิดความเสมอภาคและไม่ไปกระทบสิทธิเสรีภาพซึ่งเป็นสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 เช่น สามารถตรวจสอบได้ทั้งจากองค์กร ภายในและภายนอก ภายหลังจากปฏิบัติหน้าที่อย่างเคร่งครัด ตรงไปตรงมาไม่ปกปิดข้อเท็จจริง แต่การตรวจสอบนั้นไม่ควรจะส่งผลกระทบต่อหรือเป็นการลดทอนความสามารถของรัฐในการปราบปรามอาชญากรรม เพราะการจำกัดความสามารถของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปราบปรามอาชญากรรม จนทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในการรักษาความสงบสุขของสังคม ส่งผลให้ผู้กระทำผิดรอดพ้นจากการติดตามจับกุมเพื่อนำตัวมาลงโทษตามกฎหมาย และมีโอกาสไปก่อความเดือดร้อนต่อประชาชนเท่ากับเป็นการที่รัฐละเลยภารกิจคุ้มครองสิทธิ และเสรีภาพ ของประชาชนผู้บริสุทธิ์ส่วนใหญ่ที่จะดำรงชีวิตในสังคมอย่างเป็นปกติสุข

มาตรา 39 ของรัฐธรรมนูญที่สันนิษฐานว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด ก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุด แสดงว่าได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดไม่ได้ เนื่องจากสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยตามหมวดที่ 3 ที่รัฐธรรมนูญประสงคั้งจะคุ้มครอง ย่อมหมายถึงการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพทุกอย่างที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองไว้สำหรับประชาชนโดยส่วนรวมไม่ใช่เพียงแต่การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยเท่านั้น ในทางกลับกัน การมุ่งคุ้มครองแต่เพียงสิทธิของผู้ต้องหา หรือจำเลยเพียงด้านเดียว ย่อมส่งผลกระทบต่อ การคุ้มครองสิทธิของประชาชนผู้บริสุทธิ์ทั่วไปที่เป็นผู้เสียหายด้วย เช่น กรณีการทำร้ายประชาชนผู้บริสุทธิ์ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ถือเป็นกรณีที่ผู้กระทำผิดได้ละเมิดและทำลายสิทธิเสรีภาพในชีวิต ร่างกาย และเสรีภาพในการดำรงชีพ หรือประกอบอาชีพ หรือเสรีภาพในการเดินทางของประชาชนผู้บริสุทธิ์ที่อาศัยดำรงชีวิตอยู่ในสังคม ตามที่รัฐธรรมนูญให้ความคุ้มครอง

เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้จัดการตามหมายจึงต้องชั่งน้ำหนักระหว่างการคุ้มครองสิทธิของประชาชนผู้บริสุทธิ์กับการคุ้มครองสิทธิของผู้กระทำ ความคิดว่า จะให้ความสำคัญต่อสิ่งใดในลำดับก่อน หลัง และมากน้อยเพียงใด และมาตรการทางกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์การปฏิบัติที่กระทบสิทธิเสรีภาพให้ชัดเจนที่เจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้ใช้อำนาจรัฐ จำเป็นที่จะต้องตรากฎหมายให้มีผลบังคับใช้ในการปราบปรามอาชญากรรม และผู้กระทำผิด ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่เจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องรู้จักแยกแยะเรื่องการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของ

ประชาชนผู้บริสุทธิ์โดยรวม ออกจากการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยในการ จัดลำดับความสำคัญตามเจตนารมณ์ของรัฐ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย พ.ศ.2550 ในหมวด 3 มาตรา 35

การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนผู้บริสุทธิ์โดยรวมจึงเป็นสิ่งเดียวกับการ รักษาความสงบเรียบร้อยของรัฐนั่นเอง จึงไม่มีเหตุผลความจำเป็นใดๆ ที่จะต้องหาความสมดุล ระหว่างการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนผู้บริสุทธิ์โดยรวมกับ การรักษาความสงบ เรียบร้อยของเจ้าหน้าที่ตำรวจแต่อย่างใด เพียงแต่ต้องมีมาตรการที่มีประสิทธิภาพในการตรวจสอบ ถ่วงดุลการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เป็นผู้ใช้อำนาจรัฐในกระบวนการยุติธรรม ตำรวจ มิให้ ใช้อำนาจรัฐตามอำเภอใจเท่านั้น และมาตรการในการตรวจสอบถ่วงดุลการใช้อำนาจที่มี ประสิทธิภาพนี้จะป้องกันการใช้อำนาจโดยมิชอบได้เท่ากับว่าสามารถคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของ ประชาชนทุกคนรวมทั้งผู้ต้องหาได้เช่นกัน

ปัญหาการจัดทำปฏิทินหมายจับของเจ้าหน้าที่ตำรวจกระทบสิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล

การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจได้จัดทำปฏิทินหมายจับเผยแพร่สู่สาธารณชนหรือตีพิมพ์ภาพอันมี ลักษณะไม่เหมาะสมของผู้ต้องหาตามหมายจับซึ่งก่อให้เกิดความกระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพ ของบุคคลอื่นและผู้ใกล้ชิดทำให้เราควรมองย้อนกลับ ไปในรูปแบบการนำเสนอข่าวสารต่าง ๆ ที่ อาจจะทำให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นได้ในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียงตลอดจนความเป็นอยู่ ส่วนตัว เป็นที่ยอมรับว่าการ เขียนข่าวหรือแพร่ภาพปฏิทินหมายจับของเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นการ แสวงหาความร่วมมือกับประชาชนเพื่อให้ประชาชนช่วยแจ้งเบาะแสผู้ต้องหาตามหมายจับโดยใช้ รางวัลนำจับเป็นสิ่งจูงใจการจัดทำการโฆษณาประเภทปฏิทินมี อิทธิพลอย่างสูงต่อชีวิตประจำวัน ของบุคคลทั่วไปเนื่องจากการบริโภคข้อมูลข่าวสารต่างๆ ในปัจจุบันโดยเฉพาะปฏิทินหรือสื่อ สิ่งพิมพ์มีความประหยัดและสะดวกซึ่งโดยมากประชาชนผู้บริโภคสื่อเหล่านั้นได้ใช้ข้อมูลข่าวสาร จากสื่อเพื่อประกอบการพิจารณาตัดสินใจในหลายๆ เรื่องเช่นการให้ความร่วมมือกับภาครัฐในการ แจ้งข้อมูลข่าวสารต่างๆ หรือการดำเนินการธุรกิจแม้กระทั่งเรื่องเกี่ยวกับกิจการบ้านเมือง อย่างไรก็ตามการนำเสนอภาพผู้ต้องหาตามหมายจับในรูปปฏิทินการนำเสนอให้มีความน่าสนใจจึงมิได้มี การไตร่ตรองถึงผลเสียที่จะตามมาจากการนำเสนอว่า นั้นจะสามารถก่อให้เกิดผลกระทบทั้ง ทางตรงและทางอ้อมต่อบุคคลที่ตกเป็นผู้ต้องหาตามหมายจับรวมถึงบุคคลในครอบครัวและ ผู้ ใกล้ชิด

การคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในหมวด 3 มาตรา 35 แห่งรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ซึ่ง บัญญัติว่า “การกล่าว หรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความหรือภาพไม่ว่าด้วยวิธีใดไปยังสาธารณชน

อันเป็นการละเมิด หรือกระทบถึงสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ ส่วนตัวจะกระทำมิได้ เว้นแต่ในกรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน ” ทำให้เราเห็นได้อย่างชัดเจน ว่ารัฐธรรมนูญได้ให้ความคุ้มครองสิทธิครอบคลุมไปถึงบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัว ซึ่งการกล่าว การ ไขข่าว หรือการโฆษณาข่าวให้แพร่หลายไปยังสาธารณชน ย่อมถือเป็นการละเมิดและหมิ่นประมาทบุคคลอื่นต่อบุคคลที่สามซึ่งถือว่าเป็นความผิดที่ต้องได้รับโทษทางกฎหมายอาญานานใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สามโดยประการที่น่าจะทำให้ผู้นั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง (มาตรา 326 ประมวลกฎหมายอาญา) และเป็นการละเมิดต่อผู้อื่นตามกฎหมายแพ่งโดยถือเป็นการกระทำการต่อผู้อื่นไม่ว่าโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อโดยผิดกฎหมายให้ผู้นั้นเสียหายถึงชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด (มาตรา 420 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์)

จากการที่เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้จัดการตามหมาย ควรได้พิจารณาและทำความเข้าใจ ต่อสิทธิหน้าที่ของตนและบุคคลอื่นตามกฎหมาย ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับจรรยาบรรณในวิชาชีพของตน รวมทั้งจริยธรรมแห่งวิชาชีพตำรวจในการจัดทำปฏิทินหมายจับต่าง ๆ เพื่อป้องกันความ กระทบกระเทือนทางจิตใจต่อผู้เสียหายผู้ใกล้ชิดและบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหายจากการนำเสนอปฏิทินหมายจับต่าง ๆ นั้น โดยขาดการพิจารณาอย่างรอบคอบ เกิด เป็นประเด็นในการเสนอข่าวอันเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลตามที่กฎหมายบัญญัติ

ปัญหาการจัดทำปฏิทินหมายจับของเจ้าหน้าที่ตำรวจ กระทบต่อชื่อเสียงผู้ต้องหา

การนำรูปผู้ต้องหาตามหมายจับมาจัดทำเป็นปฏิทินเพื่อเผยแพร่สู่สาธารณะชนทำให้เกิดผลกระทบหลายประการต่อตัวผู้ต้องหา และบุคคลใกล้ชิด บุคคลที่มีชื่อเสียงทางสังคมที่ ได้รับการยอมรับจากบุคคลโดยทั่วไป เมื่อตกเป็นผู้ต้องหาตามปฏิทินหมายจับอาจถูกสังคมตั้งคำถามถึงความผิดที่ได้กระทำตามข้อกล่าวหา และเกิดภาพลบในสังคมเกียรติยศ ชื่อเสียงที่ได้กระทำมาในอดีต ต้องถูกทำลายไปโดยคำพิพากษาของคนในสังคม ผลกระทบดังกล่าวจะเรียกกลับคืนมาได้ อย่างไม่รู้ถ้าคำพิพากษาถึงที่สุดว่าผู้ต้องหาตามปฏิทินหมายจับไม่มีความผิดตามข้อกล่าวหา

สิทธิด้านชื่อเสียงที่เรียกกลับมาสู่สังคมหลังจากที่ศาลมีคำพิพากษาว่าผู้ต้องหาไม่มีความผิด เป็นความเสียหายต่อชื่อเสียงที่ ไม่อาจคำนวณค่าได้จากกรณีเรื่อง ของผู้ต้องหาหรือจำเลย (ชังทอง โอภาสศิริวิทย์, 2547, 620) ให้เรือนจำลงประวัติในเรือนจำให้ถูกต้องเนื่องจากศาล พิพากษายกฟ้อง เป็นผู้บริสุทธิ์ ดังกรณีตัวอย่าง ผู้ต้องหาที่ถูก เจ้าหน้าที่ตำรวจตั้งข้อกล่าวหา ว่าเข้าไปลอบวางระเบิด หน้าห้างซีคอนสแควร์จากกล้องวงจรปิด (ปริษา, ออนไลน์, 2551) เสนออุทธรณ์ให้ศาลออกหมายจับ เมื่อภาพปรากฏออกไปทำให้ผู้ถูกกล่าวหาได้รับผลกระทบจากสังคมโดยทั้งทางชื่อ เสียง ความ

เป็นอยู่ ความเชื่อถือ ทางสังคมถูกระทบอย่างรุนแรง เมื่อศาลมีคำพิพากษาสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา ผู้ต้องหาให้ทนายความฟ้องอาญาและฟ้องแพ่งกับ เจ้าหน้าที่ตำรวจ ที่เผยแพร่ภาพผู้ต้องหาตามหมายจับสู่สาธารณชน ประวัติอาชญากรรม เป็นข้อมูลส่วนบุคคล (คำวินิจฉัย สค.1/2541, สค.1/2542, สค.8/2542) ภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลย ยังถูกเผยแพร่สู่สาธารณะเป็นการตีตรา ผู้บริสุทธิ์ ต้องถูกรังเกียจ ถูกเหยียดหยามไม่ยอมรับในสังคม

คณะกรรมการคุ้มครองสิทธิมนุษยย์มีความเห็นว่าการปฏิบัติ หน้าที่ของตำรวจหลักการสำคัญ คือ การป้องกันอาชญากรรมและการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนต้องมีความสำคัญเท่าเทียมกัน การนำภาพบุคคลตามหมายจับเผยแพร่สู่สาธารณะชนเพื่อหาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามกระบวนการยุติธรรมการนำภาพผู้ต้องหาตามหมายจับมาเผยแพร่สู่สาธารณะชนพร้อมมีรางวัลนำจับด้วยนั้น เป็นการรบกวนสิทธิ ส่วนบุคคลของผู้ต้องหา ความเสียหายต่อเกียรติยศชื่อเสียง และผลของการมีรางวัลนำจับทำให้มีบุคคลติดตามส่งผลให้ความเป็นอยู่ไม่เป็นปกติสุขซึ่งการละเมิดสิทธิของคนในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวกระทำมิได้ เว้นแต่กรณีที่เป็นประโยชน์สาธารณะ กรณีที่ผู้ต้องหาได้นำพยานหลักฐานไปติดต่อเจ้าพนักงานสอบสวน เพื่อแสดงความบริสุทธิ์ ว่ามิได้เป็นผู้กระทำความผิด ต่อพนักงานสอบสวนเจ้าหน้าที่ตำรวจต้องขออนุมัติยกเลิกหมายจับต่อศาล แต่ตำรวจไม่ดำเนินการคณะกรรมการเห็นว่าเป็นการขัดต่อหลักความยุติธรรมและหลักสิทธิมนุษยชน

ปัญหา การจัดทำปฏิทินหมายจับกระทำความผิดที่กระทำมาหากินได้ของผู้ต้องหา และบุคคลในครอบครัว

การนำรูปผู้ต้องหามาจัดทำปฏิทินหมายจับ นำไปติดตามที่สาธารณะในชุมชนและแจกจ่ายให้ประชาชน โดยใช้ปฏิทินเป็นการโฆษณา สื่อเพื่อจูงใจเพื่อให้ประชาชนช่วยแจ้งเบาะแสของผู้ต้องหา โดยมีเงินรางวัล นำจับติดไว้ด้านหลังรูปผู้ต้องหา การแสวงหาความร่วมมือจากประชาชน เพื่อให้เกิดความสงบสุขของสังคมการร่วมมือของประชาชนในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์และผลสำเร็จของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการจับกุมผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามกระบวนการยุติธรรม

การที่ผู้ต้องหาใช้สิทธิของผู้ต้องหาตามกฎหมายประมวลวิธีพิจารณาความอาญาเข้ามาขอต่อพนักงานสอบสวนผู้จัดการตามหมาย เพื่อดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมเพื่อประกันตัวขอปล่อยชั่วคราวตามการพิจารณาของศาล เมื่อศาลมีคำสั่งให้ปล่อยชั่วคราว เพื่อรอการพิจารณาคดีและรอคำพิพากษาคัดสินของศาล เมื่อศาลมีคำสั่งให้ปล่อยชั่วคราว เพื่อรอการพิจารณาคดีและรอคำพิพากษาคัดสินของศาลเป็นเหตุให้การทำมาหากินได้ของผู้ต้องหาต้องหยุด เนื่องจากภาพผู้ต้องหาตาม

ปฏิทินหมายจับได้ถูกแพร่สู่สังคมทำให้สังคมเกิดความหวาดระแวง ไม่มีใครอยากที่จะคบหาสมาคมด้วย การขาดความเชื่อถือในการทำงานการประกอบอาชีพต้องถูกไล่ออกจากงานที่เคยทำมาก่อนเพราะถูกมองเป็นคนมีประวัติไม่เหมาะสมที่จะทำงาน ส่งผลกระทบต่อการทำมาหาได้ส่งผลกระทบต่อครอบครัว ญาติพี่น้องตลอดถึงลูกหลานซึ่งเป็นบุคคลใกล้ชิด ดังตัวอย่าง คดีที่มารดาผู้ต้องหาเรียกร้องต่อสังคม กรณีเจ้าหน้าที่ตำรวจออกหมายจับลูกชายโดยกล่าวหาว่า ร่วมกันฆ่าผู้อื่นถึงแก่ความตาย ต่อสาธารณชนโดยที่มารดาผู้ต้องหายืนยันว่าลูกชายของตนไม่ได้ร่วมฆ่าผู้อื่นตาม ข้อกล่าวหา โดยแจ้งต่อสื่อว่าตำรวจจับแพะ ซึ่งได้ยืนยันความบริสุทธิ์ของลูกชาย และได้แจ้งต่อสื่อว่าหลังจากมีการแพร่ภาพลูกชายออกไปสู่สาธารณชนตามหมายจับ ตนและคนในครอบครัวต้องหวาดระแวงต่อการเป็นอยู่และไม่มีใครมาติดต่อทำกิจการค้าเหมือนที่เคยเป็นอยู่ ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ได้รับผลกระทบเป็นอย่างมาก

ปัญหาการจัดทำปฏิทินหมายจับกระทบสิทธิบุคคลอื่นๆ ตามทะเบียนราษฎร ชื่อ ใบหน้าที่ตรงกันกับผู้ต้องหา

จากการที่เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้จัดการตามหมายจับได้นำรูปผู้ต้องหาตามหมายจับเผยแพร่สู่สาธารณชนในรูปแบบปฏิทิน โดยวิธีแจกจ่ายหรือติด โฆษณาตามที่ชุมชนต่างๆ รูปแบบตามปฏิทิน ประกอบด้วยรูปผู้ต้องหา ข้อกล่าวหา ชื่อผู้ต้องหา รางวัลนำจับ เป็นองค์ประกอบการโฆษณาปฏิทินหมายจับโดยมีรางวัลนำจับเป็นสิ่งตอบแทนในการแจ้งเบาะแส จึงทำให้ผู้ที่มีชื่อ และใบหน้าที่ตรงกับผู้ต้องหา ที่มีในระบบทะเบียนราษฎร ต้องถูกกระทบ ต่อสิทธิเสรีภาพ จากบุคคลที่แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตน การแสวงหาข้อมูลเพื่อประโยชน์เพื่อหวังรางวัลนำจับนั้นจากผู้ต้องหาในปฏิทินหมายจับ การที่รูปผู้ต้องหาถูกเผยแพร่สู่สาธารณะ ผลกระทบต่อผู้บริสุทธิ์ที่มีชื่อและใบหน้าที่ตรงกับผู้ต้องหา นั้นอาจทำให้สังคมเกิดความหวาดระแวงและ ถูกตรวจสอบจากคนในสังคมรอบข้าง ทำให้เกิดผลกระทบความเป็นอยู่ส่วนตัว โดยทางตรงต่อผู้พบเห็น เช่น การได้รับการล้อเลียน ถูกเหยียดหยาม ถูกทำลายชื่อเสียงต่อสังคมอื่นๆ

โดยทางอ้อม การติดต่อประสานงานกับทางราชการ การต้องถูกตรวจสอบเพราะชื่อที่ไปตรงกับชื่อผู้ต้องหาตามปฏิทินหมายจับ การทำมาหาได้ในการสมัครเข้าทำงาน การสมัครรับราชการต่างๆ อาจเสียสิทธิที่เกิดจากการตรวจสอบประวัติอาชญากรรมทางทะเบียนประวัติอาชญากรรม

จากผลกระทบต่อนิติและเสรีภาพของประชาชน ซึ่งมีผลมาจากการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่จัดการตามหมายจับ โดยจัดทำเป็นปฏิทินหมายจับ ตำรวจเป็นองค์กรหนึ่งที่มีความสำคัญต่อระบบกระบวนการยุติธรรมของไทยเพราะเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุดอีกทั้งเป็นหน่วยงานที่ให้ความคุ้มครองป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม รวมถึงการ

อำนวยความสะดวกธรรมชาติ การใช้ดุลพินิจเพื่อสร้างความสมดุลระหว่างสิทธิและเสรีของบุคคลกับการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อให้เกิดความเสมอภาคต่อบุคคลโดยเท่าเทียมกัน การชั่งน้ำหนักระหว่างผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาและบุคคลในครอบครัวตลอดจนชื่อเสียง เกียรติยศ ความเป็นอยู่ ส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้อง ที่ถูกละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพ โดยการจัดทำปฏิทินหมายจับ เผยแพร่สู่สาธารณชน หรือเพื่อหวังแต่เพียงความสำเร็จจากการจับผู้ต้องหามาลงโทษตมระบวนการยุติธรรมเพียงคนเดียว ทั้งที่มีกฎหมายรัฐธรรมนูญรับรองสิทธิและเสรีภาพไว้ในหมวด 3 มาตรา 35